

Vastaus kirjalliseen kysymykseen metsäojitusten vesistövaikutuksista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Satu Hassin /vihr ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 430/2017 vp:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä vesistökuormituksen vähentämiseksi ja vesiensuojelun tehostamiseksi niiden uusien tutkimustulosten johdosta, jotka osoittavat metsien ja soiden ojituksen vesistövaikutukset monikertaisiksi verrattuna tähänastisiin arvioihin,

aikooko hallitus ryhtyä toimiin jatkuvapeitteisen kasvatuksen lisäämiseksi ja

aikooko hallitus lakkauttaa Kemera-tuen metsäojien kunnostukseen ja täydennysojituksiin?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomen soista metsätalouskäyttöön on ojitettu n. 4,7 miljoonaa hehtaaria pääosin 1960–1970-luvuilla. Uudisojitus, jonka vaikutuksia koskevien tutkimusten tuloksiin kysymyksessä viitataan, on päättynyt käytännössä jo 1990-luvulla. Vanhimmat uudisojitusalueet ovat saavuttaneet lähes 90 vuoden iän ja nuorimmat ovat pian 20 vuotta vanhoja. Julkisuuteen tulleet uudet tutkimustulokset osoittavat, että uudisojituksen vaikutus ravinteiden, typen ja fosforin huuhtoutumiseen voi jatkua pitkään olosuhteista riippuen. Tämä vaikeuttaa yhtäältä asian tutkimista sekä toisaalta johtopäätösten tekemistä.

Metsätalouden vesiensuojelua on kehitetty 1980-luvulta lähtien ja ensimmäiset vesiensuojeluohjeet annettiin 1990-luvun alussa. Vesiensuojelusuosituksia on päivitetty tämän jälkeen useasti kertyneen tutkimustiedon perusteella. Vaikka uusimmat tutkimustulokset osoittavat, että ravinnekuormitus uudisojitusalueilta voi jatkua pitkään, tutkimusnäyttö ei ole lainkaan riittävä osoittamaan, että typen ja varsinkin fosforin pitoisuuksien nousu jatkuisi systemaattisesti ja kaikilla alueilla suoraviivaisesti vuosikymmeniä uudisojituksen jälkeen. Julkaistuissa uusissa tutkimustuloksissa on suurta hajontaa, aineistossa on vähän yli 50 vuotta vanhoja ojitusalueita ja ne painottuvat Etelä-Suomeen. Tämä antaa aihetta analysoida myös muita sekä luonnontilaisilta että ojitetuilta turvemaiden olemassa olevia ravinnekuormituksesta ja -pitoisuuksista kerättyjä aineistoja asian selventämiseksi.

Tällä hetkellä suometsien puuston hyvästä vesitaloudesta huolehditaan ojastoja kunnostamalla ja vesiensuojelutoimenpiteet kuuluvat olennaisena osana suometsien hoitoon. Valtion rahoittamaan suometsänhoitohankkeen rahoitushakemukseen on liitettävä vesiensuojelusuunnitelma. Kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (35/2015) nojalla hyväksyttävää rahoitus-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 430/2017 vp

hakemusta ei ratkaista Suomen metsäkeskuksessa ilman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen asiantuntijoiden tarkastamaa vesiensuojelusuunnitelmaa. Suopuustojen kasvua voidaan edistää myös tuhkalannoituksella, johon voidaan myös myöntää valtiontukea. Ohjeiden mukaan toteutettuna tuhkalannoitus ei lisää ravinteiden huuhtoutumista.

Tärkeimpänä vesiensuojelukeinona on ojastojen kunnostaminen vain niillä alueilla, joissa se lisää puuston kasvua. Ojastojen kunnostuksen vaikutuksia veden laatuun on tutkittu laajasti 40 alueella 20 vuoden ajan. Tutkimustulosten mukaan ojastojen kunnostus lisää kiintoaineen ja sen mukana kulkeutuvien ravinteiden kulkeutumista vesistöihin, mutta sen vaikutus liukoisen kokonaistypen ja -fosforin kuormitukseen on hyvin vähäinen. Tutkimus osoittaa myös, että pitämällä ojitusalueen kuivatus hyvässä kunnossa, voidaan välttää pohjaveden pinnan nousu ja sen myötä turpeen hapettomuudesta johtuva fosforin vapautuminen. Vesiensuojelun haaste ojastojen kunnostuksessa on kiintoainekuormituksen hallinta, mihin on kehitetty useita toimivia menetelmiä.

Ojien kunnossapidon tarkoituksena on säädellä maan kuivatustilaa puuston kasvulle edullisemmaksi ja se on metsätalouden harjoittamisen kannalta välttämätöntä monilla alueilla Suomessa ilmasto- ja maaperäolosuhteidemme takia. Metsien kasvu on lisääntynyt turvemaiden ojitusten ja muiden metsänhoitotoimenpiteiden ansiosta 1950-luvun 10 miljoonasta kuutiometristä 25 miljoonaan kuutiometriin vuodessa. Suopuustot muodostavat noin viidesosan metsiemme kasvusta ja hakkuumahdollisuuksista. Suopuustot alkavat varttua uudistamisikään. Jatkuvapeitteinen metsätalous voi olla yksi ratkaisu vesistökuormituksen hallintaan suometsissä. Myös jatkuvan kasvatuksen suometsät tulevat tarvitsemaan jossakin määrin ojien kunnostuksia. Jatkuva kasvatusta ei myöskään mitään todennäköisimmin ole toimiva vaihtoehto kaikille puuntuotannon piirissä oleville turvemaiden alueille. Nykyistä laajempiin toimenpiteisiin jatkuvan kasvatuksen lisäämiseksi tulee ryhtyä vasta, kun käytössä on tutkimustuloksia sen vaikutuksista puuntuotantoon, hiilitaseisiin ja vesistökuormitukseen. Luonnonvarakeskus on käynnistänyt Suomen Akatemian osarahoituksella viime mainittua koskevan tutkimushankkeen.

Metsälaki (1093/1996) antaa aikaisempaa suuremmat mahdollisuudet eri metsänkasvatusmenetelmien käyttöön muun muassa suometsissä. On arvioitu, että uudisojitetusta pinta-alasta vajaa miljoona hehtaaria ei katsota enää puuntuotantokelpoiseksi. Näitä alueita voidaan ennallistaa, mutta on huomioitava, että ennallistaminenkin lisää vesistökuormitusta useiksi vuosiksi toimenpiteen jälkeen.

Ensisijaisesti ravinteita pidättävän puuston kasvukunto pidetään yllä hyvällä metsänhoidolla. Olennaista onnistuneeseen lopputulokseen pääsemisessä on hyvä vesiensuojelun suunnittelu ja vesiensuojelurakenteiden mitoittaminen valuma-alueen kokoon ja vesimäärälaskelmiin perustuen. Vesiensuojelun suunnitteluun on viime vuosina kehitetty paljon uusia työkaluja ja avoimen paikkatiedon käyttöä edistämällä saadaan jatkossakin toimijoiden käyttöön erilaisia suunnittelua helpottavia laskentatyökaluja. Toimijoiden koulutukseen ja neuvontaa panostaminen on varsinakin suometsävaltaisilla alueilla ensiarvoisen tärkeää.

Valtiolta on tukenut ja tukee edelleen eri rahoitusmuodoin metsätalouden vesiensuojelun tutkimusta, vesiensuojelumenetelmien kehittämistä, hyvän metsänhoidon ja vesiensuojelun ohjeis-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 430/2017 vp

tojen laatimista sekä koulutusta. Metsätalouden vesistökuormituksen kehitystä seurataan esimerkiksi maa- ja metsätalousministeriön rahoittaman metsätalouden vesistökuormituksen seurantaverkon avulla 11 luonnontilaisella ja 20 normaalin metsätaloustoiminnan piirissä olevalla valuma-alueella.

Valtion tukea tarvitaan edelleen suometsien hoitohankkeiden aikaansaamiseen, jotta ojastojen kunnostukset, vesiensuojeluratkaisut, ravinnetalouden hoito ja monimuotoisuuden turvaaminen voidaan asiantuntevasti suunnitella ja toteuttaa suometsissä. Maa- ja metsätalousministeriö on aloittanut uuden, vuoden 2020 jälkeen toimeenpantavan metsätalouden kannustejärjestelmän valmistelun ja sen yhteydessä suometsien hoitoon liittyviä tarpeita tarkastellaan aiheeseen liittyvien tutkimustulosten valossa.

Helsingissä 31.10.2017

Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä